

ДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО МЕХАНІЗМУ

1. Поняття психологічного механізму є похідним від поняття «механізм» взагалі. Сучасні розуміння поняття механізму як такого тяжіють, переважно, до наступних.

Механізм – це, насамперед, послідовність певних дій, операцій та процедур, тобто – процес (Colins English Dictionary).

Механізм, це, насамперед – структура, яка забезпечує можливість здійснення певного процесу (Р. Декарт).

Механізм водночас розгортається і як структура, і як процес, тобто – є системою, і має розглядатися саме як система (Г.П. Щедровицький).

Механізм – це пояснювальний принцип (Г. Бейтсон), або – теоретичний конструкт (Є.І. Машбиць), або – модель (Г.О. Балл).

2. Механізм завжди є механізмом чогось і пояснює, як це відбувається. Будь-який механізм, з одного боку, має власні, більш дрібні механізми; з іншого – він є елементом механізму вищого порядку складності.

3. Механізм в загальному вигляді можливо визначити як систему, реалізовану на певному носії, яка у визначений спосіб реалізує завдання по перетворенню певного типу енергії або руху в інший; початковий стимул – у результуючу реакцію або початковий матеріал – у кінцевий продукт.

4. Поняття психологічного механізму пов'язане, насамперед із 3. Фройдом в контексті захисних механізмів психіки. Психологічний механізм є визначеною послідовністю дій, операцій та процедур, яка може бути активованою певним тригером і яка зводить простір виборів суб'єкта, що має свободу волі, до єдиної можливої реакції або їхньої детермінованої послідовності.

5. Тип реакції (та, відповідно, результату) не завжди є задовільним для суб'єкта, але є стабільним. У протиположності до активності, психологічний механізм є підґрунтям для ре-активної поведінки, тобто призводить до

відсутності вибору, свободи волі та сприяє втечі від відповідальності.